

Sygn. akt VII P 182/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2016 r.

Sąd Rejonowy w Bydgoszczy VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Marcin Winczewski
Ławnicy:	Barbara Czurek, Michał Holka
Protokolant:	sekr. sądowy Artur Kluskiewicz

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2016 r. w Bydgoszczy

sprawy z powództwa J. M.

przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W.

o odszkodowanie

1. zasądza od pozwanej Kasy na rzecz powoda kwotę 21.600,00 (dwadzieścia jeden tysięcy sześćset) złotych tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę za wypowiedzeniem;
2. zasądza od pozwanej Kasy na rzecz powoda kwotę 360,00 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;
3. kosztami sądowymi w sprawie obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt VII P 182/16

UZASADNIENIE

J. M. pozwem przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w W. domagał się zasądzenia kwoty 21.600,00 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę za wypowiedzeniem oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał, iż od dnia 1 czerwca 1992 r. był zatrudniony na stanowisku Dyrektora Oddziału (...) pozwanej w B.. Na mocy porozumienia stron, od dnia 1 czerwca 2007 r. objął stanowisko Zastępcy Dyrektora Oddziału. Podstawą zatrudnienia była umowa o pracę na czas nieokreślony. Dnia 11 stycznia 2016 r. w życie weszła ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw, która zmieniła m.in. art. 60 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym, który otrzymał brzmienie, Prezes Kasy powołuje i odwołuje kierowników komórek organizacyjnych w centrali, oddziałach regionalnych i placówkach terenowych, o których mowa w art. 61 ust. 1 pkt 1-3, a pozostałych pracowników zatrudnia na podstawie umowy o pracę, chyba że odrębne przepisy wymagają zatrudnienia na podstawie powołania. Dodano również ustęp 4, Powołanie na stanowiska, o których mowa w ust. 1 oraz art. 59 ust. 4, jest równoznaczne z nawiązaniem stosunku pracy na podstawie powołania w rozumieniu przepisów

ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy. Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 1 ustawy zmieniającej, stosunki pracy pracowników zatrudnionych w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy na stanowiskach, o których mowa w art. 59 ust. 4 i art. 60 ust. 1 ustawy wymienionej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stają się stosunkami pracy na podstawie powołania w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy. Na mocy tego przepisu zmieniono stosunki pracy zawarte na podstawie umów o pracę na powołanie, co budzi uzasadnione wątpliwości z punktu widzenia przepisów prawa pracy i Konstytucji RP. W celu ustalenia, których stanowisk dotyczą wskazane przepisy należy odnieść się do struktury organizacyjnej KRUS. W § 5 ust. 1 statutu KRUS wskazano, że oddziały regionalne wraz podlegającymi im placówkami terenowymi są jednostkami organizacyjnymi Kasy. Z dniem 11 stycznia 2016 r. zmieniono statut, dodając ust. 4a i 4b – Prezes Kasy powołuje i odwołuje dyrektorów oddziałów regionalnych i ich zastępców oraz kierowników placówek terenowych i ich zastępców; powołanie na stanowiska, o których mowa w ust. 4a, jest równoznaczne z nawiązaniem stosunku pracy na podstawie powołania w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy. U pozwanej obowiązuje także regulamin organizacyjny. W zarządzeniu Prezesa KRUS nr 134 z dnia 13 sierpnia 2008 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, obowiązującym na dzień wejścia w życie ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r., w § 1 ust. 2 pkt 10 podano następującą definicję: komórka organizacyjna w oddziałach regionalnych i placówkach terenowych: wydział, referat, wieloosobowe i jednoosobowe stanowisko pracy. Od dnia 1 marca 2016 r. obowiązuje zarządzenie nr 6 Prezesa KRUS z dnia 1 marca 2016 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. W rozdziale 1 § 1 ust. 2 wskazano następujące definicje: „jednostki organizacyjne Kasy – Centrala, oddziały regionalne, placówki terenowe”, a „komórki organizacyjne w oddziałach regionalnych – wydział, referat, stanowisko pracy, wieloosobowe stanowisko pracy (pkt 1 i 5). Powód zajmował w tej strukturze stanowisko kierownika jednostki organizacyjnej Kasy (Dyrektor Oddziału), a nie kierownika komórki organizacyjnej w oddziale regionalnym. Skoro racjonalnie i starannie działający ustawodawca, wskazał w akcie rangi ustawy, których członków kadry kierowniczej on dotyczy, niedopuszczalna jest wykładnia rozszerzająca, tym bardziej, iż wywołuje to negatywne skutki w stosunku do praw pracowników. Podkreślenia ponownie wymaga, że taki sposób jednostronnego przekształcenia zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w stosunek powołania, bez woli i zgody jej obu stron, nawet w formie ustawy jest i tak niedopuszczalny. W dniu 22 stycznia 2016 r. powód otrzymał pismo z dnia 18 stycznia 2016 r.. w którym pracodawca zawiadomił go, iż stosunek pracy zawarty na podstawie umowy o pracę stał się stosunkiem pracy na podstawie powołania w rozumieniu Kodeksu pracy. Jako podstawę wskazano art. 9 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. (który dotyczy kierowników komórek organizacyjnych) oraz nowo dodany § 5 ust. 4a Statutu Kasy. Zawiadomienie takie nie wywarło żadnych skutków w zatrudnieniu powoda. Zmiana statutu z dniem 11 stycznia 2016 r. o powoływaniu i odwoływaniu dyrektorów oddziałów regionalnych i ich zastępców przez Prezesa Kasy może wywołać skutki wyłącznie na przyszłość, do nowo powołanych osób na wolne stanowiska. W dniu 15 marca 2016 r. powód otrzymał od pracodawcy dokument tzw. „odwołania” z dnia 14 marca 2016 r., w treści którego, jako podstawę prawną wskazano art. 60 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z § 5 ust. 4a Statutu. Skoro nie doszło jednak do przekształcenia stosunku pracy powoda w powołanie, to nadal jest on zatrudniony w oparciu o umowę o pracę. Oświadczenie pracodawcy nie zawiera wskazania przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie i w sposób oczywisty zostało dokonane z naruszeniem art. 30 § 4 k.p.

W odpowiedzi pozwana Agencja wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazano, że powód był zatrudniony w Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddziale Regionalnym w B. od dnia 1 czerwca 1992 r. na stanowisku Dyrektora, a od dnia 1 czerwca 2007 r. na stanowisku Zastępcy Dyrektora Oddziału (...) KRUS w B.. Pismem z dnia 18 stycznia 2016 r. powód został zawiadomiony, że na podstawie art. 9 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw w związku z § 5 ust. 4a Statutu Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 14 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 maja 2010 r., z dniem 11 stycznia 2016 r. jego stosunek pracy zawarty na podstawie umowy o pracę staje się stosunkiem pracy na podstawie powołania w rozumieniu Kodeksu pracy. Pozostałe warunki zatrudnienia pozostały bez zmian. W dniu 14 marca 2016 r. pozwana na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z § 5 ust. 4a Statutu Kasy oraz art. 70 Kodeksu pracy, odwołała J. M. ze stanowiska Z-cy Dyrektora Oddziału (...) KRUS w B., co jest równoznaczne z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia.

W obecnym brzmieniu ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw, przepis art. 60 ust. 1, dla pracowników zatrudnionych na stanowiskach kierowników komórek organizacyjnych w Centrali, oddziałach regionalnych i placówkach terenowych, przewiduje nawiązanie stosunku pracy na podstawie powołania w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy. Na mocy zaś art. 9 ust. 2 pkt 1 ustawy stosunek pracy wszystkich dotychczasowych pracowników zatrudnionych na w/w stanowiskach ulega przekształceniu w stosunek pracy na podstawie powołania. Katalog stanowisk objętych zatrudnieniem na podstawie powołania przewidziany został w § 5 ust. 4a i 4b Statutu KRUS w brzmieniu nadanym zarządzeniem nr 1 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 stycznia 2016 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie nadania statutu KRUS. Zgodnie z jego dyspozycją, stosunkiem pracy na podstawie powołania objęte zostały stanowiska dyrektorów oddziałów regionalnych i ich zastępców oraz kierowników placówek terenowych i ich zastępców. Kwestionowana przez powoda możliwość rozszerzenia tego katalogu poprzez enumeratywne wymienienie stanowisk objętych przekształceniem stosunku pracy w Statucie Kasy, nie znajduje uzasadnienia. Zgodnie z ustawową delegacją wskazaną w art. 60 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników – celem Statutu Kasy jest określenie jej wewnętrznej organizacji, a wskazany minister jest jedynym władnym do ustalenia tego podmiotu. Nie ma zatem podstawy do zakwestionowania możliwości doprecyzowania przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, katalogu stanowisk objętych przekształceniem stosunku pracy na podstawie powołania w oparciu o przepis art. 60 ust. 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Odnosząc się do zarzutów zawartych w pozwie należy podkreślić, iż zarówno ustawa, jak i Statut Kasy, w sposób nie budzący wątpliwości stanowiły delegację do przekształcenia stosunku pracy powoda w stosunek pracy na podstawie powołania. Zważyć należy, iż ratio legis ustawodawcy wskazuje na zamiar rozwiązania stosunku pracy z dyrektorami i zastępcami dyrektorów. Kierując się natomiast wykładnią celowościową przepis ustawy musi być tłumaczony tak, aby był najbardziej zdatnym środkiem do osiągnięcia celu ustawy. Przywołane regulacje ustawowe stanowiły wystarczającą delegację tak do przekształcenia stosunku pracy z mocy prawa w stosunek na podstawie powołania, jak również do odwołania powoda ze stanowiska Zastępcy Dyrektora Oddziału (...) KRUS w B. w trybie przewidzianym w art. 70 § 1 Kodeksu pracy. Rozróżnienie pojęcia kierownika jednostki organizacyjnej, wywodzone na podstawie § 4 i 5 Statutu Kasy i kierownika komórki organizacyjnej na podstawie § 1 ust. 2 Regulaminu organizacyjnego Kasy należy zatem traktować jako „rozwińnięcie” ustawowego określenia „kierowników komórek organizacyjnych w centrali, oddziałach regionalnych i placówkach terenowych”. Zgodnie z dyspozycją § 5 ust. 4a i 4b Statutu KRUS, za stanowiska te, w oddziałach regionalnych, uznać należy dyrektorów oddziałów regionalnych, ich zastępców oraz kierowników placówek terenowych i ich zastępców. Mając tym samym na uwadze art. 9 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw, pozwana prawidłowo zawiadomiła powoda o przekształceniu jego stosunku pracy, w stosunek pracy na podstawie powołania. Podnieść należy, iż przekształcenie takie nie wymaga wyrażenia przez niego zgody, gdyż jak to miało miejsce w omawianym przypadku, o jego zaistnieniu zdecydowała wola ustawodawcy.

Sąd ustalił, co następuje:

J. M. od dnia 1 czerwca 1992 r. był zatrudniony na stanowisku Dyrektora Oddziału (...) Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w B.. Na mocy porozumienia stron, od dnia 1 czerwca 2007 r. objął stanowisko Zastępcy Dyrektora tegoż Oddziału, będąc zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Miesięczne wynagrodzenie powoda, liczone jak ekwiwalent za niewykorzystany urlop wypoczynkowy, wynosiło w ostatnim okresie 7.200,00 zł miesięcznie.

(okoliczności bezsporne; ponadto dowód pismo z dnia 31 maja 2007 r – k. 157 części B akt osobowych powoda; informacja o warunkach zatrudnienia na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony z dnia 15 września 2010 r. – k. 195 części B akt osobowych powoda; zaświadczenie pozwanej z dnia 12 kwietnia 2016 r. o wysokości wynagrodzenia powoda – k. 52)

Pismem z dnia 18 stycznia 2016 r. (odebrany w dniu 22 stycznia 2016 r.) Prezes pozwanej zawiadomił powoda, iż na podstawie art. 9 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw w związku z § 5 ust. 4a Statutu Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 14 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 maja 2010 r., z dniem 11 stycznia 2016 r. jego stosunek pracy zawarty na podstawie umowy o pracę z Kasą Rolniczego Ubezpieczenia

Spółecznego, staje się stosunkiem pracy na podstawie powołania w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy, a pozostałe warunki zatrudnienia pozostają bez zmian.

(okoliczności bezsporne; ponadto dowód: pismo z dnia 18 stycznia 2016 r. – k. 41 oraz k. 250 części B akt osobowych powoda)

Pismem z dnia 14 marca 2016 r. (odebrany w dniu 15 marca 2016 r.) Prezes pozwanej oświadczył, iż na podstawie art. 60 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z § 5 ust. 4a Statutu Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 14 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 maja 2010 r., z dniem otrzymania pisma, odwołuje powoda ze stanowiska Zastępcy Dyrektora Oddziału (...) Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w B.. Wskazał ponadto, że odwołanie jest równoznaczne z wypowiedzeniem umowy o pracę z zachowaniem trzymiesięcznego okresu wypowiedzenia. Pismo to nie zawierało jakiegokolwiek przyczyny rozwiązania z powodem stosunku pracy, a zostało mu wręczone przez Dyrektora Oddziału J. K., która nie wskazała na jakiegokolwiek przesłanki rozwiązania stosunku pracy, poza faktem, iż „dobra zmiana” wymaga zmiany ludzi na stanowiskach.

(okoliczności bezsporne; ponadto dowód: oświadczenie z dnia 14 marca 2016 r. – k. 42 oraz k. 1 części C akt osobowych powoda; przesłuchania powoda J. M. – k. 162-163)

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny, bezsporny pomiędzy stronami we wskazanym zakresie, ustalono na podstawie złożonych do akt sprawy dokumentów, których prawdziwości i wiarygodności nie kwestionowała żadna ze stron, a także na podstawie przesłuchania powoda, które korelowało z całokształtem zebranego materiału dowodowego. Podkreślenia wymaga, iż w tej sprawie strony nie prowadziły w zasadzie sporu co do okoliczności faktycznych związanych z roszczeniem powoda, a kwestią sporną pomiędzy nimi, wymagającą rozstrzygnięcia, była prawna ocena zdarzeń związanych z łączącym je stosunkiem pracy, w tym zwłaszcza kwestia, na jakiej podstawie powód był zatrudniony w pozwanej Kasie. W tym miejscu należy wskazać, iż strony nie prowadziły przede wszystkim sporu, iż w okresie przed dniem 11 stycznia 2016 r. powód był zatrudniony u pozwanej na stanowisku Zastępcy Dyrektora Oddziału (...) Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w B., na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony. Poza sporem pozostawała także kwestia wysokości przysługującego ewentualnie powodowi odszkodowania, która znalazła odzwierciedlenie w zaświadczeniu pozwanej z dnia 12 kwietnia 2016 r. (k. 52).

Stosownie do art. 68 § 1 k.p., stosunek pracy nawiązuje się na podstawie powołania w przypadkach określonych w odrębnych przepisach.

Termin „powołanie” występuje w prawie w dwóch znaczeniach: jako powierzenie określonej osobie stanowiska lub funkcji, które nie powoduje nawiązania z tą osobą stosunku pracy oraz jako jednostronna czynność prawna, stanowiąca podstawę stosunku pracy na określonym stanowisku z osobą, która wyraziła na to zgodę. Termin "powołanie" używany jest też na oznaczenie powierzenia stanowiska kierowniczego, samodzielnego lub innego, osobom pozostającym już w stosunkach pracy (z taką zmianą, którą nazywamy potocznie „awanse”, łączy się zmiana warunków pracy i płacy). W art. 68 i nast. Kodeksu pracy zostało przewidziane powołanie w drugim z wyróżnionych wyżej znaczeń. Istota tej czynności prawnej polega na nawiązaniu na jej podstawie stosunku pracy. Temu skutkowi towarzyszy równoczesne powierzenie osobie powołanej określonego stanowiska lub funkcji. Powołanie jest zatem czynnością wywołującą podwójny skutek: nawiązuje stosunek pracy i nadaje osobie powołanej prawa i obowiązki związane z piastowaniem określonego stanowiska lub wykonywaniem funkcji. W wyniku powierzenia danej osobie określonej funkcji dochodzi do nawiązania między tą osobą a organem powołującym stosunku zależności służbowej (wyrok SN z dnia 6 maja 2009 r., II PK 95/09, Lex nr 533091).

Jak trafnie zauważył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 12 lipca 2007 r. (I PK 45/07, OSNP 2008/17-18/255) „Z orzecznictwa Sądu Najwyższego w sposób jednoznaczny wynika, iż wyróżnia się powołanie właściwe oraz powołanie pozorne. W świetle utrwalonego stanowiska Sądu Najwyższego przyjęcie możliwości zatrudnienia na podstawie

powołania wymaga wskazania wyraźnego przepisu, o jakim mowa w art. 68 § 1 k.p., i to jednoznacznie stwierdzającego, że dotyczy on podstawy nawiązania stosunku pracy (por. orzeczenia Sądu Najwyższego: wyrok z 13 października 1998 r., I PKN 345/98, OSNAPiUS 1999/22/719; wyrok z 28 lipca 1999 r., I PKN 175/99, OSNAPiUS 2000/21/787; wyrok z 9 lutego 2000 r., I PKN 518/99, OSNAPiUS 2001/13/433; wyrok z 6 czerwca 2000 r., I PKN 698/99, OSNAPiUS 2001/24/710; wyrok z 2 sierpnia 2000 r., I PKN 766/99, OSNAPiUS 2002/5/104; wyrok z 7 grudnia 2000 r., I PKN 62/00, OSNAPiUS 2002/14/328; uchwała składu siedmiu sędziów z 7 sierpnia 2002 r., III PZP 16/02, OSNAPiUS 2002/23/563, uchwałę z 21 lutego 2003 r., III PZP 19/02, OSNP 2003/14/329). Inaczej mówiąc, przepis odrębny musi wyraźnie przewidywać nie tylko, że określone stanowisko powierza się pracownikowi na podstawie powołania, ale także, że na tej podstawie nawiązuje się stosunek pracy. Problemy z identyfikacją podstawy prawnej zatrudnienia związane są z niekonsekwentnym używaniem w systemie prawnym sformułowań dotyczących "powołania" i "odwołania", które często dotyczą powierzenia funkcji lub stanowiska, a nie podstawy nawiązania stosunku pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 stycznia 2000 r., I PKN 480/99, OSNAPiUS 2001/10/349; wyrok z dnia 6 września 2005 r., I PK 58/05, OSNP 2006/13-14/205). Pozwala to na przyjęcie reguły interpretacyjnej, zgodnie z którą nawiązanie stosunku pracy na podstawie powołania jest możliwe tylko wtedy, gdy przepis odrębny w rozumieniu art. 68 § 1 k.p. (samodzielnie lub w powiązaniu z innymi przepisami) wyraźnie odnosi się do podstawy nawiązania stosunku pracy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 15 kwietnia 1999 r., I PKN 611/98, OSNAPiUS 2000/12/474; wyrok z dnia 6 września 2005 r., I PK 58/05, OSNP 2006/13-14/205)."

Trafnie wskazała M. Gersdorf ([w:] M. Gersdorf, M. Rączkowski, K. Rączka, Kodeks pracy. Komentarz, LexisNexis 2014, system Lex, kom. do art. 68), iż „Stosunki pracy zatem mogą być nawiązane na podstawie powołania tylko wówczas, gdy przepis odrębny zawiera regulację uprawniającą do zastosowania takiej podstawy. Stanowisko to potwierdził Sąd Najwyższy także w wyroku z 5 sierpnia 2008 r. (I PK 29/2008, OSNP 2010/1-2/3), w motywach którego podkreślił, że przez przepis odrębny rozumie się przepis ustawy lub aktu wykonawczego do niej, wydanego w granicach upoważnienia. Wybór powołania zatem jako podstawy nawiązania stosunku pracy nie należy do jego stron. Nie może też wynikać ze statutu czy regulaminu. Taka podstawa nawiązania stosunku pracy może być zastosowana jedynie w ściśle określonych (ustawowo) przypadkach. Dzieje się tak dlatego, że stosunek pracy z powołania charakteryzuje się łatwością rozwiązania przez pracodawcę. Pracownik zatrudniony na tej podstawie nie korzysta z różnych mechanizmów prawnych stabilizujących zatrudnienie pracowników zatrudnionych na podstawie mianowania lub umowy o pracę na czas określony. Dlatego też nawiązywanie stosunków pracy na podstawie powołania następuje rzadko.” Pogląd ten należy w pełni podzielić, a znajduje on potwierdzenie w orzecznictwie. Zgodnie z uzasadnieniem do wyroku Sadu Najwyższego z dnia 18 maja 2010 r. (I PK 15/2010, OSNP 2011/21-22/272), w świetle utrwalanego poglądu doktryny i judykatury można zatem przyjąć, że powołanie stanowi źródło nawiązania stosunku pracy, gdy wynika to wyłącznie z przepisów pozakodeksowych rangi ustawy, a przepisy te wyraźnie lub pośrednio, poprzez odniesienie do innych unormowań danego aktu prawnego, regulujących tryb nawiązywania stosunków pracy osób podlegających temu aktowi, przewidują tego rodzaju skutek aktu powołania (T. Liszcz, Prawo pracy, Warszawa 2008, s. 210; U. Jackowiak, W. Uziak, A. Wypych-Żywicka, Prawo pracy. Podręcznik dla studentów prawa, Kraków 2005; uchwała SN z dnia 11 stycznia 2005 r., I PZP 11/2004, OSNP 2005/9/123, i wyrok SN z dnia 12 lipca 2007 r., I PK 45/2007, OSNP 2008/17-18/255, z głosem K. Paczowski, GSP 2009/2/111-118).

Taka zaś sytuacja w rozpoznawanej sprawie nie zachodzi. O tym, że powołanie może wywoływać inny skutek niż powstanie stosunku pracy z powołania, przesądza brzmienie art. 68 § 1 k.p. Gdyby powołanie zawsze miało powodować powstanie stosunku pracy z powołania, to zbędna byłaby końcowa część tego przepisu. Stanowiłby on wówczas, że stosunek pracy nawiązuje się na podstawie powołania. Jednocześnie należy wziąć pod uwagę, że powołanie, jako sposób obsadzania stanowisk przewidziany w odrębnych ustawach (choć nie przepisach niższej rangi), nie wymaga żadnego upoważnienia z Kodeksu pracy. To nie prawo pracy określa, kiedy obsada stanowiska następuje w drodze powołania, do tego prawa należy natomiast określenie skutków powołania w zakresie praw i obowiązków pracownika i pracodawcy (art. 1 k.p.). Interpretacja art. 68 § 1 k.p. powinna być rygorystyczna, a w żadnym razie rozszerzająca. Z przepisu tego powstaje bowiem stosunek zobowiązaniowy, z pewnymi tylko odrębnościami w porównaniu ze stosunkiem powstałym z umowy o pracę, co do zasady na niekorzyść pracownika. Mamy więc do czynienia z regulacjami ogólną i szczególną, do których stosuje się powszechnie przyjętą wykładnię, według której wyjątki nie

mogą być interpretowane rozszerzająco, a w razie wątpliwości należy dać pierwszeństwo regulacji ogólnej. Inaczej mówiąc, połączenie powołania na stanowisko z powstaniem stosunku pracy z powołania w rozumieniu art. 68 § 1 k.p. musi wyraźnie wynikać z przepisów prawa. Za przyjętym poglądem przemawia także charakter regulacji z art. 68-72 k.p. Jest ona mniej korzystna dla pracownika w porównaniu z regulacją stosunku pracy powstałego z umowy o pracę i nie może być stosowana nawet za zgodą pracownika (art. 18 k.p.; tak SN w wyroku z dnia 13 marca 2009 r., III PK 59/08, OSNP 2010/21-22/257).

Stosownie do art. 60 ust. 1 ustawy z dnia 20 grudnia 199 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (j.t.: Dz. U. z 2016 r., poz. 277; powoływana dalej, jak „ustawa”), w brzmieniu obowiązującym do dnia 10 stycznia 2016 r., Prezes Kasy zatrudnia pracowników na podstawie umowy o pracę, chyba że odrębne przepisy wymagają zatrudnienia na podstawie powołania. Nie może budzić więc jakichkolwiek wątpliwości, iż do rzeczonego dnia powód był zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, co zresztą pozostawało w sprawie poza sporem.

Z dniem 11 stycznia 2016 r., weszła jednakże w życie ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 50), zmieniająca swym art. 1 pkt 3 między innymi art. 60 ust. 1 ustawy, któremu nadano brzmienie, Prezes Kasy powołuje i odwołuje kierowników komórek organizacyjnych w centrali, oddziałach regionalnych i placówkach terenowych, o których mowa w art. 61 ust. 1 pkt 1-3, a pozostałych pracowników zatrudnia na podstawie umowy o pracę, chyba że odrębne przepisy wymagają zatrudnienia na podstawie powołania. Ustawą nowelizującą dodano jednocześnie ustęp 4 art. 60 ustawy, o treści: Powołanie na stanowiska, o których mowa w ust. 1 oraz art. 59 ust. 4, jest równoznaczne z nawiązaniem stosunku pracy na podstawie powołania w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy. W ocenie Sądu Rejonowego nie może budzić jakichkolwiek wątpliwości, wbrew pokrętej interpretacji tych norm, przedstawionej w odpowiedzi na pozew, iż art. 60 ust. 1 ustawy nie wskazuje w aktualnym brzmieniu, iż powód miałby zostać zatrudniony na podstawie powołania. Wskazano w nim bowiem wprost i jednoznacznie, wyłącznie na kierowników komórek organizacyjnych w centrali, oddziałach regionalnych i placówkach terenowych, o których mowa w art. 61 ust. 1 pkt 1-3. Powód, będący przecież Zastępcą Dyrektora Oddziału (...) w B., nie był tym samym kierownikiem komórki organizacyjnej w tym Oddziale. Trzeba bowiem zauważyć, że w zarządzeniu Prezesa KRUS nr 134 z dnia 13 sierpnia 2008 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (obowiązującym na dzień wejścia w życie ustawy nowelizującej, a więc na dzień 11 stycznia 2016 r.), w jego § 1 ust. 2 pkt 10 (k. 60 akt sprawy), podano następującą definicję: komórka organizacyjna w oddziałach regionalnych i placówkach terenowych: wydział, referat, wieloosobowe i jednoosobowe stanowisko pracy. Regulamin ten ewidentnie odróżniał więc komórkę organizacyjną w oddziale, od samej jednostki organizacyjnej, jaką jest przecież oddział. Jest to oczywiste w kontekście jednoznacznych językowo sformułowań tych norm, a trudno, jak stara się to czynić strona pozwana, utożsamiać komórkę organizacyjną w jednostce z tą jednostką. Od dnia 1 marca 2016 r. obowiązuje zarządzenie nr 6 Prezesa KRUS z dnia 1 marca 2016 r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (k. 118-119). W jego rozdziale I § 1 ust. 2, także wskazano następujące definicje: „jednostki organizacyjne Kasy – Centrala, oddziały regionalne, placówki terenowe”, a „komórki organizacyjne w oddziałach regionalnych – wydział, referat, stanowisko pracy, wieloosobowe stanowisko pracy (§ 1 ust. 2 pkt 1 i 5 – k. 122 akt sprawy).” Potwierdza to dodatkowo rozróżnienie między jednostką organizacyjną Kasy, a komórką organizacyjną. Skoro zaś art. 60 ust. 1 i 4 ustawy określają wprost, iż na podstawie powołania zatrudniani są w Kasie kierownicy komórek organizacyjnych w centrali, oddziałach regionalnych i placówkach terenowych, to trzeba przyjąć, że osobą taką nie był powód, a tym samym nie mogło absolutnie dojść do przekształcenia jego umownego stosunku pracy w powołanie.

Powołane przepisy są jednoznaczne i nie wymagają jakiegokolwiek interpretacji, która tym samym jest niedopuszczalna. Nie da się bowiem interpretować pojęć jasnych, które takiej interpretacji nie wymagają, byłoby to sprzeczne z ogólnymi zasadami wykładni. Przy wykładni językowej należy pamiętać, że: różnym zwrotom nie można nadawać tego samego znaczenia; tym samym zwrotom nie można nadawać różnych znaczeń; nie powinno się pewnych fragmentów przepisów pomijać; a nadto nie powinno się tam gdzie rozróżnień nie wprowadził sam prawodawca, wprowadzać ich przez interpretatora. Wykładnia proponowana przez stronę pozwaną jest z tymi zasadami sprzeczna. W tym

miejscu należy odwołać się do stanowiska judykatury, z którego wynika, że nie można poprzestać na wykładni językowej we wszystkich tych przypadkach, kiedy zastosowanie wyłącznie tej wykładni prowadziło do wadliwych i niejednoznacznych rezultatów, ale tak w rozpoznawanej sprawie nie jest. Analiza językowa danego przepisu prawa jest nie tylko punktem wyjścia wykładni prawa, ale także określa jej granice. Próba dokonania wykładni, która byłaby sprzeczna z językowym znaczeniem przepisu prawa byłaby naruszeniem zasady praworządności. Językowe znaczenie przepisu prawa wyznacza bowiem granice dopuszczalnej wykładni, gdyż formuła słowna jest granicą wszelkiego dopuszczalnego sensu, jakiego możemy poszukiwać w tekście przepisów prawa. Aby ustalić ten sens można odwołać się do kontekstu językowego, systemowego i funkcjonalnego interpretowanego przepisu prawa, zgodnie z przyjętymi w judykaturze dyrektywami wykładni językowej, systemowej i funkcjonalnej. Sięgając po pozajęzykowe metody wykładni, należy pamiętać, że ich wynik musi się mieścić w językowym znaczeniu słów tworzących dany przepis prawa, gdyż przejście wyniku wykładni, który ewidentnie jest nie do pogodzenia z szeroko rozumianym znaczeniem interpretowanych zwrotów byłoby równoznaczne z wykładnią *contra legem*. Tak zarysowane granice wykładni prawa są normatywnie zabezpieczone przez przepisy rangi konstytucyjnej, gdyż zgodnie z przyjętą w judykaturze i doktrynie zasadą pierwszeństwa wykładni językowej w procesie wykładni prawa, należy w pierwszej kolejności opierać się na rezultatach wykładni językowej, a dopiero w przypadku dalszych wątpliwości lub w celu wzmocnienia wyniku wykładni językowej sięgać kolejno po wykładnię systemową lub funkcjonalną. Tak więc nawet jeśli w sprawie można dopuścić inne rodzaje wykładni, to i tak podkreślenia wymaga pierwszeństwo wykładni językowej, nad wszelkimi innymi jej rodzajami, w tym powoływaną przez stronę pozwaną wykładnią celowościową. W tym zakresie nie sposób w ogóle zgodzić się z odpowiedzią na pozew, iż taki rodzaj wykładni mógłby prowadzić do stwierdzenia, że stanowisko zastępcy dyrektora oddziału regionalnego miało się zawierać w sformułowaniu „kierownik komórki organizacyjnej w centrali, oddziale regionalnym lub placówce terenowej”. Idąc tokiem rozumowania przedstawionym w odpowiedzi na pozew, trzeba byłoby dojść do wniosku, iż celem ustawy nowelizującej było umożliwienie bezbolesnego dla pracodawcy rozwiązania stosunków pracy z wszelkimi osobami zajmującymi kierownicze stanowiska w KRUS. Trudno zaakceptować taką wykładnię, nieopartą zresztą jakimkolwiek argumentem, poza przyjętym z góry twierdzeniem, iż „ratio legis ustawodawcy wskazuje na zamiar rozwiązania stosunku pracy z dyrektorami i zastępcami dyrektorów.” Trudno doprawdy choćby przypuszczać, iż racjonalny ustawodawca wprowadza jakąkolwiek normę prawną w celu ułatwienia rozwiązania stosunku pracy i pozbawienia pracownika jego gwarancji związanych z łączącą go jednostką państwową umową o pracę. O ile przy tym ustawodawca chciałby ustanowić jako podstawę zatrudnienia powołanie także dla dyrektorów i zastępców dyrektorów oddziałów KRUS, to najwyczerpięj wskazałby na ten fakt w nowelizowanych przepisach, jak to uczynił choćby w innych przepisach powołanej ustawy nowelizującej z dnia 22 grudnia 2015 r. (zob. art. 2 pkt 1b w odniesieniu do dyrektorów i zastępców dyrektorów oddziałów terenowych Agencji Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa; art. 6 pkt 1d w odniesieniu do dyrektora oddziału terenowego i jego zastępcy w Agencji Rynku Rolnego; art. 8 pkt 2a w odniesieniu do dyrektorów oddziałów regionalnych i ich zastępców w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa). Skoro w stosunku do tych jednostek ustawodawca wprost wskazał na zatrudnianie dyrektorów i ich zastępców w oddziałach na podstawie powołania, to brak takiego uregulowania – w tej samej ustawie nowelizującej – co do dyrektorów i ich zastępców w pozwanej Kasie wskazuje jednoznacznie, iż właśnie taki był zamiar ustawodawcy.

Powyższego nie zmienia natomiast statut KRUS, wprowadzony zarządzeniem nr 14 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 maja 2010 r. w sprawie nadania statutu Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Zgodnie z jego § 5 – oddziały regionalne wraz z podlegającymi im placówkami terenowymi są jednostkami organizacyjnymi Kasy służącymi do bezpośredniej realizacji zadań z zakresu ubezpieczenia społecznego rolników oraz innych zadań powierzonych Kasie do realizacji na podstawie odrębnych przepisów. Norma ta wskazuje jednoznacznie, iż Oddział (...) w B., w którym to Zastępcą Dyrektora był powód, jest jednostką organizacyjną Kasy, a nie komórką organizacyjną w tejże jednostce (co wynika już z art. 61 ust. 1 ustawy). Nadawanie tym różnym pojęciom jednakowej treści w drodze wykładni celowościowej nie znajduje żadnego uzasadnienia. Statut ten został zmieniony zarządzeniem nr 1 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 stycznia 2016 r. (Dz. Urz. MRiRW z 2016 r., poz. 1), którym to do § 5 wprowadzono ustępy 4a i 4b. Zgodnie z nimi – Prezes Kasy powołuje i odwołuje dyrektorów oddziałów regionalnych i ich zastępców oraz kierowników placówek terenowych i ich zastępców (ust. 4a). Powołanie na stanowiska, o których mowa w ust. 4a jest równoznaczne z nawiązaniem stosunku pracy na podstawie powołania w rozumieniu przepisów

ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy. Już w tym miejscu należy wskazać, że wprowadzenie tych norm burzy i stoi w sprzeczności z poglądami odpowiedzi na pozew. Skoro bowiem już z przepisów ustawy miałyby wynikać nawiązywanie stosunków pracy z zastępcami dyrektorów oddziałów regionalnych na podstawie powołania, to zapis taki nie musiałby być wprowadzany do statutu Kasy. Jeśli zaś go wprowadzono, to wskazuje to zdaniem Sądu, iż także Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zauważył, że prawodawca w ustawie nowelizującej zapisów takich nie wprowadził i w ten niedopuszczalny sposób (o czym poniżej), chciał rozszerzyć katalog osób zatrudnionych w Kasie na podstawie powołania. Odnosząc się do twierdzeń odpowiedzi na pozew trzeba podkreślić, że wbrew nim, art. 61 ust. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, nie daje upoważnienia Ministrowi do wskazywania stanowisk, na których podstawa zatrudnienia byłoby powołanie. Zgodnie z nim, Minister właściwy do spraw rozwoju wsi, w drodze zarządzenia, po zasięgnięciu opinii Rady Rolników, nadaje Kasie statut, określając w nim wewnętrzną organizację Kasy. Mowa więc w przepisie o wewnętrznej organizacji Kasy, a nie o możliwości określania sposobów zatrudnienia pracowników, co wynika przecież z wcześniejszych przepisów tej ustawy.

Statut ten, co kluczowe, nie może w ogóle wprowadzać powołania jako podstawy nawiązania stosunku pracy. Status prawny pracownika powołanego jest bowiem mniej korzystny dla niego niż pracownika zatrudnionego na podstawie umowy o pracę, a taka regulacja statutowa jest zakazana wprost przez art. 9 § 2 k.p. (tak SN w wyroku z dnia 7 września 2005 r., II PK 290/04, OSNP 2006/13-14/206). Jeśli więc z ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników nie wynika zatrudnienie powoda na podstawie powołania, to normy takiej nie może – zgodnie z prawem – zawierać statut jednostki (art. 9 § 2 k.p.). W tym kierunku wyraźnie wypowiedział się także Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów z dnia 21 lutego 2003 r. (III PZP 19/02, OSNP 2003/14/329), w którym stwierdził, że nie można przyjąć, iż „źródłem nawiązania stosunku pracy na podstawie powołania może być akt niższego rzędu, jak np. statut lub regulamin”. Statut mógłby wprowadzić powołanie jako podstawę powstania stosunku pracy tylko wtedy, gdyby ustawa zawierała wyraźne upoważnienie do tego, to jest stanowiła, że w statucie można przewidzieć zatrudnienie określonych pracowników na podstawie powołania. Ustawa o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa nie zawiera jednak takiego upoważnienia, a sam zapis uznać trzeba w tej sytuacji jedynie za kompetencyjny – upoważniający właśnie Prezesa Agencji do powoływania konkretnej osoby na stanowisko dyrektora jej oddziału terenowego, jednakże w żaden sposób nie świadczący o podstawie nawiązania stosunku pracy z Agencją.” Takie też stanowisko przedstawiane jest w doktrynie (zob. powoływane wyżej opracowanie M. Gersdorf). Zapisy więc zarządzenia nr 1 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 11 stycznia 2016 r. nie mogły odnieść żadnego skutku w umownym stosunku pracy powoda, który w dalszym ciągu, także w dacie wręczenia mu oświadczenia z dnia 14 marca 2016 r. był zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostawać muszą więc okoliczności dotyczące rozumienia istniejącego między stronami stosunku pracy przez pracodawcę, albowiem przepis art. 68 § 1 k.p. nie dopuszcza w tym zakresie jakichkolwiek odstępstw, a do nawiązania stosunku pracy na podstawie powołania w żadnym wypadku nie jest wystarczająca sama zgoda stron, czy nawet ich przekonanie o takiej okoliczności (por. wyrok Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 13 kwietnia 2010 r., VI Pa 15/10, nie publ.).

Z powyższego wynika, iż stosunek pracy powoda w chwili jego rozwiązania był w dalszym ciągu stosunkiem umownym, wynikającym z zawartej przez strony umowy o pracę na czas nieokreślony. W odniesieniu do tej podstawy zatrudnienia należy zatem ocenić prawidłowość (zgodność z prawem) jego rozwiązania. Z art. 45 k.p. wynika, iż w razie ustalenia, że wypowiedzenie umowy o pracę zawartej na czas nie określony jest nieuzasadnione lub narusza przepisy o wypowiedzaniu umów o pracę, sąd pracy – stosownie do żądania pracownika – orzeka o bezskuteczności wypowiedzenia, a jeżeli umowa uległa już rozwiązaniu – o przywróceniu pracownika do pracy na poprzednich warunkach albo o odszkodowaniu.

W myśl art. 30 § 4 k.p., w oświadczeniu pracodawcy o wypowiedzeniu umowy o pracę zawartej na czas nie określony lub o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia powinna być wskazana przyczyna uzasadniająca wypowiedzenie lub rozwiązanie umowy. Tego warunku pracodawca nie dopełnił, nie wskazując w oświadczeniu o rozwiązaniu umowy za wypowiedzeniem (tak bowiem trzeba traktować oświadczenie z dnia 14 marca 2016 r.) jakiegokolwiek przyczyny, tym samym naruszając w ten sposób wskazany przepis. Spoczywający na pracodawcy z

mocy art. 30 § 4 k.p. obowiązek wskazania przyczyny wypowiedzenia umowy o pracę na czas nieokreślony ma nie tylko charakter formalny, ale jest związany z oceną zasadności dokonanego wobec pracownika wypowiedzenia. Z tego powodu przyczyna wypowiedzenia powinna być skonkretyzowana, co rzecz jasna nie oznacza obowiązku wyczerpującego powołania wszystkich okoliczności, które stały się podstawą podjęcia przez pracodawcę decyzji o rozwiązaniu stosunku pracy. Konkretność przyczyny wypowiedzenia polega bowiem nie tyle na jej opisaniu w sposób szczegółowy, co na precyzyjnym wskazaniu tych okoliczności, które są przyczyną wypowiedzenia, ponieważ w przypadku ewentualnej kontroli sądowej ta właśnie skonkretyzowana przyczyna będzie podstawą oceny, czy wypowiedzenie było uzasadnione (por. wyrok SN z dnia 20 stycznia 2015 r., I PK 140/14, Lex nr 1653739). Tego obowiązku pozwana nie dopełniła, naruszając tym samym przepisy o wypowiedzaniu umów o pracę, co skutkowało musiło uznaniem zgłoszonego przez powoda roszczenia za zasadne.

Zgodnie z art. 47¹ k.p., odszkodowanie, o którym mowa w art. 45, przysługuje w wysokości wynagrodzenia za okres od 2 tygodni do 3 miesięcy, nie niższej jednak od wynagrodzenia za okres wypowiedzenia. W tym miejscu należy podkreślić, iż roszczenia powoda nie były co do wysokości kwestionowane przez pozwanego pracodawcę (zaświadczenie z dnia 12 kwietnia 2016 r. – k. 52). Biorąc więc pod uwagę tą okoliczność, Sąd zasądził na rzecz powoda odszkodowanie w wysokości 21.600,00 zł, stanowiące jego wynagrodzenie za okres 3 miesięcy, tyle bowiem trwał okres wypowiedzenia stosunku pracy.

O kosztach procesu orzeczono w punkcie 2 wyroku z uwzględnieniem wyniku sprawy, którą pozwana Kasa przegrała w całości. Zgodnie z treścią art. 98 § 1 k.p.c. strona przegrywająca zobowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. Na koszty procesu, które poniósł powód składa się wynagrodzenie ustanowionego w sprawie profesjonalnego pełnomocnika i z tego tytułu zasądzono od pozwanej na jego rzecz kwotę 360,00 zł. Wysokość przyznanych kosztów zastępstwa procesowego Sąd ustalił na podstawie § 9 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. poz. 1804).

O kosztach sądowych orzeczono w punkcie 3 wyroku na podstawie art. 97 i art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (j.t. Dz. U. z 2014 r., poz. 1025 ze zm.) w zw. z art. 98 k.p.c. Powód był z mocy prawa zwolniony od ponoszenia kosztów sądowych, natomiast strona pozwana stanowi jednostkę Skarbu Państwa, a zatem w tej sytuacji brak jest podstaw do obciążania którejkolwiek ze stron tymi kosztami, które musiał w związku z tym ponieść właśnie Skarb Państwa.

SSR Marcin Winczewski